Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Isabel Kerejeta Garmendia

Legazpi, Gipuzkoa (1916)

Aurkibidea

Biografia

Legazpiko Elbarrena auzoko Goitegi baserrian jaio zen 1916ean. Aita Aratz Errekakoa zuen, eta ama Goitegikoa; bederatzi senide ziren familian. Haurra zela, bataioa jaso arte, Mendizabal baserrira eraman zuten han bularra eman ziezaioten. Eskolan Legazpin eta Zumarragako mojetan ibili zen; 14 urterekin utzi zuen. 18 urte zituela, gerratea gertutik ezagutu zuen. Legazpiko Olabarrira ezkondu zen; eta gerora, Urretxura joan ziren. Han Etxeberri jatetxean aritu zen neskame-lanetan. Esne-saltzaile ere aritua da.

Zintak

LGA-010

- **Proiektua**: Gure Nagusiak - Urola Garaia: Mende bat iruditan
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Bereziartua, Joxe Manuel "Bere"
- **Data**: 2006-01-01
- **Iraupena**: 45 min
- **Euskarria**: Audio Analog
- **Emalea**: Bereziartua, Joxe Manuel "Bere"

LGA-050

- **Proiektua**: Legazpiko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Otegi, Aitziber
- **Data**: 2010-07-20
- **Iraupena**: 83 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Oruesagasti, Ainitze

Pasarteak

1. Amak bularra "fuerteegia"

- **Erref**: LGA-050/002
- **Iraupena**: 0:03:18. **Hasi**: 00:00:48. **Bukatu**: 00:04:06
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Haurrak zaindu eta hezi

Laburpena:
Isabelen amak bularra "fuertegia" zuen, eta, horren ondorioz, bi haur jaioberritan hil zitzaizkion. Isabel, bataioa jaso arte, Mendizabal baserrira eraman zuten han bularra eman ziezaioten. Guztira, zortzi neska eta anaia bat izan ziren. Denbora batez, hospizioko mutiko bat ere eduki zuten etxean.

2. "Bularrarekin hazten ziren umeak lehen!"

- **Erref**: LGA-050/004
- **Iraupena**: 0:03:05. **Hasi**: 00:04:36. **Bukatu**: 00:07:41
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Haurrak zaindu eta hezi

Laburpena:
Isabelen amak bularra "fuertegia" zuen, eta, horren ondorioz, bi haur jaioberritan hil zitzaizkion. Hortaz jabetu zirenean, gerora jaio ziren etxeko haur denak bularra ematen ari ziren inguruko etxeren batera "atera" ziren bularra hartzera. Isabel, bataioa jaso arte, Mendizabal baserrira eraman zuten han bularra eman ziezaioten. Behin bataioa jaso eta oritza (erditze ondorengo lehen egunetako esnea) joaten zenean, etxean hazten zituen amak.

3. "Zegoenetik jaten genuen"

- **Erref**: LGA-050/005
- **Iraupena**: 0:01:38. **Hasi**: 00:07:41. **Bukatu**: 00:09:19
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Baserriak ematen zuenetik elikatzen ziren, "zegoenetik jaten genuen": indaba salda, porrupatatak, baratxuri zopa, artoa eta esnea, tipularekin egindako tortila... Garaian garaiko jakiak: tomatea, piperra...

4. "Bolauak" eta txokolatea

- **Erref**: LGA-050/006
- **Iraupena**: 0:01:31. **Hasi**: 00:09:19. **Bukatu**: 00:10:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Isabelen amak "bolau" kozkorrak edukitzen zituen etxean, baina gerratea iritsi zenean falta izaten ziren. Umetan, "bolau" kozkorrak eta txokolatea ematen zien amak. "Bolauak" gozo-dendan erosten ziren.

5. Goitegi baserria

- **Erref**: LGA-050/008
- **Iraupena**: 0:00:42. **Hasi**: 00:11:06. **Bukatu**: 00:11:48
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:
Goitegi baserria non dagoen azaltzen du. Inguruko baserriak: Lekuona, Lekuona Etxeberri, Mendizabal...

6. Emakumeak nagusi etxean

- **Erref**: LGA-050/010
- **Iraupena**: 0:02:15. **Hasi**: 00:19:04. **Bukatu**: 00:21:19
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Goitegi baserrian gurasoak, aitona-amonak eta bederatzi anai-arreba, zortzi neska eta mutila, ziren (bi neska jaioberritan hil ziren). Adin tarte handia zuten senideen artean. Emakumeak eta baserriko lana: "emakumeak laganki egiten genuen lana". Baserri inguruan terreno asko zuten. Artoa eta garia labratzen zituzten.

7. Eskola eta doña Flora maistra

- **Erref**: LGA-050/011
- **Iraupena**: 0:00:53. **Hasi**: 00:21:19. **Bukatu**: 00:22:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:
Legazpin udaletxeko goiko aldean zegoen eskola. Doña Flora zen maistra. Eskolak gaztelaniaz izaten ziren.

8. Dotrina aldatu

- **Erref**: LGA-050/012
- **Iraupena**: 0:00:49. **Hasi**: 00:22:12. **Bukatu**: 00:23:01
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina

Laburpena:
Dotrina euskaraz ikasi zuen. Komunio handia egin behar zuen garaian, ordea, dotrina berria sortu zuten, eta "oso gaizki" ibili omen zen. Nolako liburuxka erabiltzen zuten azaltzen du.

9. Kontzejua, alondegia eta kartzela

- **Erref**: LGA-050/014
- **Iraupena**: 0:01:26. **Hasi**: 00:23:19. **Bukatu**: 00:24:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:
Legazpiko udaletxeko goiko partean, sekretarioa bizi izan zen. Udaletxean, Kontzeju taberna zegoen, eta Pedro Urzelai zen tabernaria. Hileta ondorenetan, jendea han biltzen zen. Udaletxearen beheko partean, berriz, alondegia eta kartzela zeuden.

10. Eskola berria

- **Erref**: LGA-050/015
- **Iraupena**: 0:01:19. **Hasi**: 00:24:45. **Bukatu**: 00:26:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Eskolako kontuak. Udaletxeko eskolatik eskola berrira pasatu ziren. Udaletxeko eskola zegoen tokian, sekretarioa bizi izan zen. Eskola berrian zer maisu-maistra eduki zituen aipatzen du.

11. Bi negutan Zumarragako mojen eskolara

- **Erref**: LGA-050/016
- **Iraupena**: 0:02:03. **Hasi**: 00:26:04. **Bukatu**: 00:28:07
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:
Etxeko lanetan lagundu behar izaten zuenez, ez askotan joaten Legazpiko eskolara. Gazterik hasi zen etxeko lanetan, baina, neguan, amak Zumagarrako mojen eskola batera bidaltzen zuen, partikular. Bi negutan joan zen eskola horretara. Oinez joaten zen Zumarragara, eta izeba baten etxean bazkaltzen zuen. Nolako bidea zegoen azaltzen du.

12. Arropa, jostunak egina

- **Erref**: LGA-050/019
- **Iraupena**: 0:01:23. **Hasi**: 00:31:21. **Bukatu**: 00:32:44
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Sastreak, jostunak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:
Auzoko Olaetxe baserrian bizi zen Nati izeneko emakume antzuolar bat, eta hark josten zizkien arropak. Herrian ere bazen beste jostun bat: hark jositako traje bati buruz hitz egiten du.

13. Garaiko janzkera

- **Erref**: LGA-050/020
- **Iraupena**: 0:01:51. **Hasi**: 00:32:44. **Bukatu**: 00:34:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:
Gaztetan nolako arropa erabiltzen zuen azaltzen du. Ehun motak: perkala, zeta... Neskek, soineko manga luzeak janzten zituzten; ez zuten prakarik janzten.

14. Zume-ebakitzea

- **Erref**: LGA-050/022
- **Iraupena**: 0:01:49. **Hasi**: 00:35:12. **Bukatu**: 00:37:01
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Eskioletan bakarrik zegoen zumea. Gaztetatik joaten zen aitarekin zume-ebakitzen laguntzera hara. Eskioletakoek Zumarragako "xexteriara" (saski-dendara) saltzen zuten zumea. Udazkenean egiten zen zume-ebakitzea. Lanaren ordainetan, afaria ematen zien. Bi soro zeuden, eta zumea ebaki eta lotuta biltzen zuten.

15. Artoa eta indaba

- **Erref**: LGA-050/023
- **Iraupena**: 0:00:59. **Hasi**: 00:37:01. **Bukatu**: 00:38:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Baserria » Baserriko lanak » Artoa

Laburpena:
Artoa eta indaba nola landatzen zuten azaltzen du. Artoa: lau hankako marko batekin arrastoa egin, eta ziri batekin banaka-banaka sartzen zuten. Indaba: hiru-lau ale botatzen ziren, eskuarekin.

16. Etxeberri jatetxean neskame

- **Erref**: LGA-050/029
- **Iraupena**: 0:05:09. **Hasi**: 00:45:18. **Bukatu**: 00:50:27
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:
Zumarragako Etxeberri jatetxean neskame egon zen urtebetez. Baserriko lanetan aritzen zen nagusiarekin aste guztian. Zapatu eta igandetan mahaiak zerbitzatzen zituen. Bertan egiten zuen lo. Sagardotegian zer jende ibiltzen zen, jantokia nolakoa zen... aipatzen du. Zerbitzatzeko, bere kaleko arropa janzten zuen (soineko beltza mantal zuriarekin).

17. Neskame garaiko kontuak

- **Erref**: LGA-050/030
- **Iraupena**: 0:00:51. **Hasi**: 00:50:27. **Bukatu**: 00:51:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:
Neskame egon zen denboran, ez zuen astirik izaten kalera jaisteko. Jaietan ere ez zen Etxeberritik irtetzen; jai arratsaldetan lana izaten zen. Etxekoak eta Isabel aritzen ziren jatetxean. Ez zen lan handirik izaten.

18. Aita, jornalean idiekin

- **Erref**: LGA-050/035
- **Iraupena**: 0:00:35. **Hasi**: 00:55:20. **Bukatu**: 00:55:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:
Isabelen aita kanpoan ibiltzen zen idiekin, jornalean. Egurretan, soroak labratzen... ibiltzen zen hots egiten zioten tokian. Etxeko lanak Isabelek eta amak egiten zituzten.

19. Esnea, diru-iturri

- **Erref**: LGA-050/036
- **Iraupena**: 0:01:08. **Hasi**: 00:55:55. **Bukatu**: 00:57:03
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak
- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak

Laburpena:
Jakineko etxeetan banatzen zuten esnea. Esnea diru-iturria zen. Etxetik kanpora lanean aritu zen denboran irabazi zuen dirua berarentzat izan zen.

20. Zumarragako eta Legazpiko azokak

- **Erref**: LGA-050/037
- **Iraupena**: 0:02:01. **Hasi**: 00:57:03. **Bukatu**: 00:59:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:
Armukeak, txahalak, arrautzak... saltzen zituzten Zumarragako plazan. Legazpin beranduago hasi zen azoka. Prezioak: arrautza dozena zazpi errealean saltzen zen. Baserritarrei desplanteak...

21. Garia entregatu beharra

- **Erref**: LGA-050/038
- **Iraupena**: 0:01:33. **Hasi**: 00:59:04. **Bukatu**: 01:00:37
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Gerrako oroitzapenak. Nazionalak noiz sartu ziren. Baserritarrak garia entregatzera behartzen zituzten udaletxean, baina Isabelen aitak "gogor egin" zion sekretarioari familia handia zuela esanez. Garia entregatu, eta trukean irina eta zahia eman omen zioten.

22. Nazionalak Legazpin sartu zirenekoa

- **Erref**: LGA-050/039
- **Iraupena**: 0:04:48. **Hasi**: 01:00:37. **Bukatu**: 01:05:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera

Laburpena:
Nazionalak Legazpin sartu zireneko oroitzapenak. Aurreko egunean, basoan ibili ziren garoa ebakitzen. Mendi puntatik ikusi zituzten milizianoak Argixao aldera joaten. Auzoko bi mutil falta zirelako beldurtuta egon ziren: bat nazionaletara pasatu omen zen, eta, bestea, berriz, soldaduek mendi-bideak erakusteko beraiekin eraman zuten. Soldaduak nondik nora ibili ziren azaltzen du. Nazionalek bi miliziano hil zituzten. Hurrengo egunean, baserriko teilatu aldera balak botatzen zituzten. Milizianoak ihes egin zuten, eta nazionalak Goitegiko atari burutik pasatu ziren Legazpi aldera. Herriko jendea ihesean ikusten zuten, "kaminoa bete jendea ihesi Legazpitik!".

23. Bi milizianoren gorpuak

- **Erref**: LGA-050/040
- **Iraupena**: 0:01:05. **Hasi**: 01:05:25. **Bukatu**: 01:06:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak

Laburpena:
Isabelen aitak ez zuen egundo ikusten, baina nazionalek hildako bi milizioanoen gorpuak ikustera joan zen alaba batekin. Gorpuak gurdian kargatu eta Zumarragara eraman omen zituzten alkatearen aginduz.

24. Hildakoa aurkitu bide bazterrean

- **Erref**: LGA-050/041
- **Iraupena**: 0:03:04. **Hasi**: 01:06:30. **Bukatu**: 01:09:34
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Gerra denborako kontuak. Tiroteoa zen garaian, aitak argirik ez pizteko esaten zien. Igande goiz batean, Isabelen ahizpa batek, esnea partitzera zihoala, hildako baten gorpua aurki zuen bide bazterrean. Fusilatutako mutila Arrasatekoa zela esan zien bikarioak.

25. Gerran hildako herriko mutilak

- **Erref**: LGA-050/043
- **Iraupena**: 0:00:51. **Hasi**: 01:09:47. **Bukatu**: 01:10:38
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Bizkaiko frontean hildako herriko mutil batzuk aipatzen ditu.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-07

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com